

פרשת קדושים – שלישי

(בג) וְכִי־תֵבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ כֹּה וְאָרִי תִיעָלוּן וְנִטְעַתֶם כָּל־עֵץ מֵאֵכֶל וְעַרְלֹתֶם עַרְלֹתוֹ אֶת־פְּרִיו שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרָלִים לֹא יֵאָכֵל:

רס"א וְעַרְלֹתֶם עַרְלֹתוֹ: וְאֶטְמַתֶּם אֶטְיַמְתּוּ; יִהְיֶה אֶטוֹם וְנִסְתָּם מִלְּהִנּוֹת מִמֶּנּוּ. שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרָלִים: מֵאִימַתִּי מוֹנֶה לוֹ? מִשְׁעַת נְטִיעָתוֹ (ת"כ). יָכוֹל, אִם הִצְנִיעוּ לְאַחַר שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה מִתֵּר? תִּלְמוּד לומר: "יִהְיֶה", בְּהוֹיָתוֹ יִהְיֶה:

(בד) וּבִשְׁנָה הָרִבִּיעִת יִהְיֶה כָּל־פְּרִיו קָדֵשׁ הַלֹּלִים לַיהוָה: כִּד וּבִשְׁתָּא, רְבִיעִיתָא, יְהִי, כָּל אַבִּיהַ קֹדֶשׁ תְּשַׁבְּחוּן, קָדֵם יִי.

רס"ב יִהְיֶה כָּל־פְּרִיו קָדֵשׁ: כִּמְעָשָׁר שָׁנִי, שְׁכַתוּב בּוֹ (ויקרא, כז, ל): "וְכָל־מַעֲשֵׂר הָאָרֶץ וְגו' קָדֵשׁ לַה'". מִה מַעֲשֵׂר שָׁנִי, אִינוּ נֶאֱכָל חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם אֶלָּא בְּפִדְיוֹן, אִף זֶה כֵּן. וְדָבָר זֶה "הַלֹּלִים לַה'" הוּא, שְׁנוּשָׂאוֹ שֵׁם לְשַׁבַּח וּלְהַלֵּל לַשָּׁמַיִם:

(בה) וּבִשְׁנָה הַחֲמִישִׁת תֹּאכְלוּ אֶת־פְּרִיו לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: כֹּה וּבִשְׁתָּא חֲמִישִׁיתָא, תִּיכְלוּן יִת אַבִּיהַ, לְאוֹסְפָא לָכֹון, עֲלִלְתִּיהַ: אָנָּא, יִי אֱלֹהֵינוּ.

רס"ג לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ: הַמָּצוּה הַזֹּאת שֶׁתִּשְׁמְרוּ, תִּהְיֶה לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ, שֶׁבִשְׁכָּרָה אֲנִי מְבָרֵךְ לָכֶם פְּרוֹת הַנְּטִיעוֹת. הִיא רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: דְּבִרָה תוֹרָה כְּנֶגֶד יֵצֵר הָרַע, שֶׁלֹּא יֵאמַר אָדָם: הִרִי אֶרְבַּע שָׁנִים אֲנִי מַצְטַעַר בּוֹ חֲנָם, לְפִיכָךְ נֶאמַר: "לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ". אֲנִי ה': אֲנִי ה', הַמְּבַטִּיחַ עַל כָּךְ וְנֶאמַר לְשֹׁמֵר הַבְּטָחָתִי:

(כו) לֹא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲוֹנוּ: כֹּה לֹא תִיכְלוּן, עַל דָּמָא; לֹא תִנְחָשׁוּן, וְלֹא תַעֲוֹנוּ.

רס"ד לֹא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם: לְהִרְבֶּה פָּנִים נִדְרָשׁ בְּסִנְהֶדְרִין אֲזַהֲרָה שֶׁלֹּא יֵאָכֵל מִבֶּשֶׂר קִדְשִׁים לְפָנֵי זְרִיקַת דָּמִים, וְאֲזַהֲרָה לֹאֲכֹל מִבְּהֵמַת חֲלִין טָרֵם שֶׁתִּצָּא, נִפְשָׁה וְעוֹד הִרְבֶּה. לֹא תִנְחָשׁוּ: כְּגוֹן אִלּוּ הַמִּנְחָשִׁין בַּחֲלָדָה וּבַעוֹפּוֹת; פֶּתוֹ נִפְלָה מִפִּיו, צָבִי הַפְּסִיקוֹ בַּדֶּרֶךְ. לֹא תַעֲוֹנוּ: לְשׁוֹן עוֹנוֹת וְשַׁעוֹת, שֶׁאוֹמֵר: יוֹם פְּלוֹנִי יָפֵה לְהִתְחִיל מִלֵּאכָה. שַׁעַה פְּלוֹנִית קָשָׁה לְצֵאת:

(כז) לֹא תִקְפוּ פֶּאת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תִשְׁחִית אֶת פֶּאת זִקְנְךָ: כֹּה לֹא תִקְפוּן, פֶּתָא דִּרִישְׁכוֹן; וְלֹא תִחַבִּיל, יִת פֶּתָא דִּדְקִנְךָ.

רס"ה לֹא תִקְפוּ פֶּאת רֹאשְׁכֶם: זֶה הַמְשׁוּה צָדָעִיו לְאַחֲרֵי אֲזִנּוֹ וּלְפִדְחָתוֹ, וְנִמְצָא הֶקֶף רֹאשׁוֹ עַל סָבִיב, שֶׁעַל אַחֲרֵי אֲזִנּוֹ עֲקָרִי שֶׁעָרָו לְמַעַלָּה מִצָּדָעִיו הִרְבֶּה. פֶּאת זִקְנְךָ: סוֹף הַזִּקֵּן וּגְבוּלָיו וְהֵן חֲמֵשׁ: שְׁתֵּים בְּכָל לַחִי וּלְחִי לְמַעַלָּה אֶצֶל הָרֹאשׁ, שֶׁהוּא רָחֵב וַיֵּשׁ בּוֹ שְׁתֵּי פָאוֹת, וְאַחַת לְמַטָּה בְּסִנְטָרוֹ – מְקוֹם חִבּוּר שְׁתֵּי הַלְחִיִּים יַחַד:

(כח) וְשָׂרֵט לְנַפְשׁוֹ לֹא תִתְּנוּ בְּבִשְׂרֹכֶם וּכְתַבַת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יְהוָה: כֹּה וְחַבּוּל עַל מִיתָא, לֹא תִתְּנוּן בְּבִסְרֹכֶון, וְרִשְׁמִין חֲרִיתִין, לֹא תִתְּנוּן בְּכוֹן: אָנָּא, יִי.

רס"ו וְשָׂרֵט לְנַפְשׁוֹ: כֵּן דֶּרֶכֶן שֶׁל אֲמוֹרִיִּים, לְהִיּוֹת מְשָׁרְטִין בְּשָׂרָם כְּשִׁמַּת לָהֶם מֵת. וּכְתַבַת קַעֲקַע: כְּתַב הַמַּחֲקָה וְשִׁקּוּעַ, שֶׁאִינוּ נִמְחָק לְעוֹלָם, שֶׁמְקַעֲקְעוּ בְּמַחַט וְהוּא מְשַׁחֵר לְעוֹלָם. קַעֲקַע: לְשׁוֹן (בַּמְדַּבֵּר כֹּה, ד): "וְהוֹקַע אוֹתָם"; (שְׁמוּאֵל ב, כֹּא, ו): "וְהוֹקַעְנוּם", תוֹחֲבִין עֵץ בָּאָרֶץ וְתוֹלִין אוֹתָם עֲלֵיהֶם, וְנִמְצָאוּ מְחֻקִּין וְתוֹחֲבִין בְּקַרְקַע פּוֹרְפוּיִין ט' בְּלַע"ז:

(כט) אֶל־תַּחֲלִל אֶת־בֵּיתְךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא־תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמִלֵּאָה הָאָרֶץ זִמָּה: כֹּס לֹא תַחֲלִיל יִת בְּרִתְךָ, לְאַטְעִיוֹתָהּ; וְלֹא תַטְעִי אֶרְעָא, וְתַתְמְלִי אֶרְעָא עֵיצַת חֲטִיין.

רס"ז אֶל־תַּחֲלִל אֶת־בֵּיתְךָ לְהַזְנוֹתָהּ: בְּמוֹסַר בֵּיתוֹ פְּנוּיָה לְבִיָּאָה שֶׁלֹּא לְשֵׁם קְדוּשָׁתָהּ. וְלֹא־תִזְנֶה הָאָרֶץ: אִם אֶתָּה עוֹשֶׂה כֵּן, הָאָרֶץ מִזְנֶה אֶת פְּרוּתֶיהָ לְעִשׂוֹתָן בְּמְקוֹם אַחֵר וְלֹא בְּאֶרְצָכֶם. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (יִרְמְיָה, ג, ג): "וַיִּמְנְעוּ רַבִּים וְגו'":

(ל) אֶת־שַׁבְּתֹתֶיךָ תִּשְׁמְרוּ לְמַקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה: ל יִת יוֹמִי שְׁבִיָּא דִּילִי תִשְׁרוּן, וּלְבֵית מְקַדְשִׁי תִהוֹן דְּחִלִין: אָנָּא, יִי.

רס"ח וּמְקַדְשִׁי תִירָאוּ: לֹא יִכְנֹס לֹא בְּמִקְלוֹ וְלֹא בְּמִנְעָלוֹ וּבְאִפְנֵדוֹ וּבְאֶבֶק שֶׁעַל רִגְלָיו; וְאִף־עַל־פִּי שֶׁאֲנִי מְזַהֵרְכֶם עַל הַמְּקַדָּשׁ – "אֶת שַׁבְּתֹתֶיךָ תִּשְׁמְרוּ" – אֵין בְּנִין בֵּית הַמְּקַדָּשׁ דּוֹחָה שַׁבָּת:

(לא) אֶל־תִּפְנוּ אֶל־הָאִבָּה וְאֶל־הַיָּדְעָנִים אֶל־תִּבְקְשׁוּ לְטַמְּאָה בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: לֹא לֹא תִתְּפָנוּן בְּתֵר בִּדְיִין וּזְכוּרוּ, לֹא תִתְּבַעֲנוּן לְאַסְתָּאבָא בְּהוֹן: אָנָּא, יִי אֱלֹהֵינוּ.

רס"ט אֶל־תִּפְנוּ אֶל־הָאִבָּה: אֲזַהֲרָה לְבַעַל־אוֹב וּיְדְעוֹנִי. בַּעַל־אוֹב, זֶה פִּיתוּם הַמְּדַבֵּר מִשְׁחִיו, וּיְדְעוֹנִי, הַמְּכַנִּים עֵצָם חֲזִיהַ שְׁשֻׁמָּה 'יְדוּעַ' לְתוֹךְ פִּיו, וְהָעֵצָם מְדַבֵּר. אֶל־תִּבְקְשׁוּ: לְהִיּוֹת עֲסוּקִים בָּם, שֶׁאִם תַּעֲסֻקוּ בָּם, אַתֶּם מְטַמְּאִין לְפָנֵי וְאֲנִי מִתְּעַב אֶתְכֶם. אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: דַּעוּ אֶת מִי אַתֶּם מִחֲלִיפִין בָּמִי:

(לב) מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהִדְרָת פְּנֵי זָקֵן וַיִּרְאֵת מֵאֻלְהֵיךָ אֲנִי יְהוָה: לֵב מִן קָדֵם דְּסִבֵּר בְּאוֹרִיתָא תִקּוּם, וְתִהְדֵּר אִפִּי סִבָּא; וְתִדְחַל מֵאֻלְהֵךְ, אָנָּא יִי.

רס"י מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם: (ת"כ, קִידוּשִׁין לֵב) יָכוֹל, זָקֵן אֲשַׁמְאִי? תִּלְמוּד לומר: "זָקֵן", אֵין זָקֵן אֶלָּא שְׁקֵנָה חֲכָמָה. וְהִדְרָת פְּנֵי זָקֵן: אִיזוּהוּ הַדּוּר? לֹא יֵשֵׁב בְּמִקְוָמוֹ וְלֹא יִסְתַּר אֶת דְּבָרָיו. יָכוֹל, יַעֲצִים עֵינָיו כְּמִי שֶׁלֹּא רָאָהוּ? לְכֹךְ נֶאמַר: "וַיִּרְאֵת מֵאֻלְהֵיךָ", שֶׁהִרִי דְּבָר זֶה מְסוּר לְלִבּוֹ שֶׁל עוֹשֶׂהוּ, שֶׁאֵין מִכִּיר בּוֹ אֶלָּא הוּא, וְכָל דְּבָר הַמְּסוּר לְלֵב נֶאמַר בּוֹ: "וַיִּרְאֵת מֵאֻלְהֵיךָ":